

**HƯỚNG DẪN NHẬN DIỆN SÂU ĐỤC THÂN 4 VẠCH
(LOÀI *CHILO TUMIDICOSTALIS*)**

1. Tên khoa học, tên Việt Nam

- Tên khoa học: *Chilo tumidicostalis* (Hampson)
- Tên Việt Nam: Sâu đục thân 4 vạch đầu nâu

2. Phân bố

- Trên thế giới, loài sâu đục thân mía *Chilo tumidicostalis* (Hampson) phân bố tại một số nước nước Nam Á và Đông Nam Á như: Bangladesh, Ấn độ, Thái Lan.....
- Tại Việt Nam: loài sâu này đã bắt đầu được phát hiện đầu tiên tại Nông trường Thành Long (BHS) và Nông trường mía giống Bến Cầu (TTCS), SRDC và các vùng trồng mía trên đất thấp.

3. Triệu chứng gây hại (Hình 1)

- (i) Phân sâu non hiện diện rất nhiều trên thân cây mía giống như mật cưa gần các lỗ đục, gặp điều kiện ẩm độ cao sẽ đóng thành từng cục và hóa đen rất dễ quan sát. Thông thường lượng chất thải này được tìm thấy ở phần giữa thân và bẹ lá mía;
- (ii) Trong trường hợp gây hại nghiêm trọng, sâu non đục xuyên qua nhiều lóng, toàn bộ phần mô bên trong vỏ thân mía bị ăn ở dạng vòng nhẫn do đó phần thân trên vòng đục dễ dàng bị gãy gập khi gió tác động;
- (iii) Do có nhiều cá thể sâu non gây hại trong một thân cây mía nên chúng thường đục từ 6-10 lỗ đục nhỏ (lỗ vũ hóa) trên 1 lóng cây mía tạo điều kiện cho ngài thoát ra và bay đi phát tán sau khi hoàn tất vòng đời sinh trưởng trên thân mía.

4. Đặc điểm hình thái và phát dục

4.1 Pha trứng: Giai đoạn trứng khoảng 9 ngày, giai đoạn sâu non có từ 5 – 7 tuổi với thời gian từ 25 - 30 ngày, giai đoạn nhộng từ 7 – 10 ngày, còn giai đoạn trưởng thành là từ 3 – 5 ngày. Trứng thường được đẻ vào ban đêm, thành từng ổ có từ 4 – 5 hàng trứng, có màu trắng trên cả 2 mặt của phiến lá mía, mỗi ổ trứng có từ 27 – 370 quả trứng, có tỷ lệ nở trung bình đạt 96,96% trong điều kiện tự nhiên.

Hình 1. Các triệu chứng gây hại của sâu đục thân 4 vạch *Chilo tumidicostalis* Hampson

Hình 2. Trứng sâu đục thân 4 vạch *Chilo tumidicostalis* Hampson

4.2 Sâu non: Sâu non có đầu màu nâu vàng đến sẫm (còn loài 4 vạch cũ có đầu màu vàng nhạt – xem hình), các chấm trên cơ thể to, màu xám mờ (còn loài 4 vạch cũ nhỏ, màu tím đen, lộ rõ), mảnh lưng ngực trước có màu nâu đậm (còn loài 4 vạch cũ có màu trắng, viền nâu đen), sâu non tuổi cuối có kích thước rộng từ 3,25 – 3,92mm và dài từ 19,12 – 23,22mm. Sâu non sau khi nở từ trứng thường theo nhau bò xuống bẹ lá và tập trung đục vào trong lóng mía của chính lá đó để gây hại (khác với loài 4 vạch cũ thường đục ăn nhu mô lá non, để lại triệu chứng lá lốm đốm trắng rất điển hình). Sâu non có tính gây hại tập thể, nhiều con cùng gây hại trên 1 cây (khác với loài 4 vạch cũ thường chỉ gây hại 1 – 2 con/cây), sâu có thể đục ăn xuyên qua 3 – 5 lóng mía và ăn hết phần thịt lóng, chỉ chừa lại phần vỏ thân chỉ trong vòng 2 – 3 tuần, làm cho cây bị chết khô rất nhanh, sau đó bị gãy, đổ và chết rụi.

Hình 3. Sâu non sâu đục thân 4 vạch *Chilo tumidicostalis* Hampson

Hình dạng đầu sâu đục thân 4 vạch đầu vàng

Chilo sacchariphagus Bojer

Hình dạng đầu sâu đục thân 4 vạch đầu nâu

Chilo tumidicostalis Hampson

Đầu của sâu đục thân *Chilo tumidicostalis* Hampson có màu sậm hơn so với sâu đục thân *Chilo sacchariphagus* Bojer

Hình 4. Phân biệt đầu hai loại sâu đục thân

Thân của sâu đục thân *Chilo tumidicostalis* Hampson

Thân của sâu đục thân *Chilo sacchariphagus* Bojer

Các chấm trên thân của loài sâu đục thân *Chilo sacchariphagus* Bojer có màu tím đậm và liên kết với nhau bằng đường màu tím nhạt.

Hình 5. So sánh phần thân 2 loài sâu đục thân

Hình 6. Hai loài sâu đục thân hại mía

4.3 Pha nhộng: Sâu non đầy sức thường hóa nhộng ngay trong lỗ đục ở trong thân cây mía. Nhộng sâu màu nâu đỏ, có kích thước rộng từ 2,87 – 4,89mm, dài từ 10,98 – 14,93 mm. Giai đoạn nhộng kéo dài từ 5 – 9 ngày.

Hình 7. Giai đoạn nhộng

4.4 Pha thành trùng: Ngài trưởng thành có màu nâu đến nâu nhạt, ngài cái lớn hơn ngài đực, sải cánh rộng từ 26,21 – 28,24mm, thân dài từ 14,53 – 18,24mm, **chủ yếu hoạt động vào ban đêm nhưng có xu tính ánh sáng yếu (ít vào đèn).**

4.5 Vòng đời: Loài *Chilo tumidicostalis* Hampson có vòng đời kéo dài từ 37 – 49 ngày.

